

6. Національного банку України. Європейська
<https://bank.gov.ua/ua/about/international/euro-integration>
(23.03.2023).

Офіційний сайт
інтеграція. URL:
(Дата звернення

Степанець В.С.
*аспірантка кафедри банківської справи та страхування
Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана
Начальник управління раннього реагування ФГВФО
Науковий керівник - д.е.н., професор,
професор кафедри банківської справи та страхування
Краснова І.В.*

ВРЕГУЛЮВАННЯ БАНКІВ В ПІСЛЯВОЄННИЙ ПЕРІОД: ІНСТРУМЕНТ ПЕРЕДАВАННЯ АКТИВІВ ТА ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

В березні 2023 року Виконавча рада МВФ схвалила 15,6 мільярдів доларів США за новою угодою про розширене фінансування (EFF) для України як частину загального пакету підтримки на 115 мільярдів доларів США.

Меморандум про економічну та фінансову політику з МВФ в межах надання вищевказаного фінансування передбачає, що кінцевою метою економічної програми українського уряду є відновлення фіскальної та боргової стабільності, одночасно сприяючи довгостроковому зростанню в контексті післявоєнної реконструкції та на шляху до вступу в ЄС. Враховуючи велику невизначеність, економічна програма МВФ передбачає двоетапний підхід: довоєнного та післявоєнного відновлення [1, с.105].

Прогнозування збитків, які отримає банківська система, після перемоги у війні з РФ, в умовах цілковитої невизначеності щодо строків закінчення війни та наслідків, зараз точно зробити неможливо, проте, очевидно, що після перемоги у війні з РФ, криза буде системною, і для її вирішення необхідно розробити системні підходи для забезпечення післявоєнної фінансової стабільності.

Мережа ключових функцій фінансової безпеки (financial safety net key functions) включає функцію нагляду, гарантування, врегулювання. Органи, яким державою делеговано зазначені функції, є ключовими в забезпеченні фінансової стабільності [2, с.1]. Відповідно, ключову роль в забезпеченні фінансової стабільності в Україні відведена Національному Банку України (далі – НБУ) та Фонду гарантування вкладів фізичних осіб (далі – Фонд, ФГВ).

Одним із структурних маяків (Structural Benchmarks) меморандуму з МВФ є підготовка програми (основи) реабілітації банків [1, с.121]. Цей структурний маяк включає:

- (i) фінансову підтримку;
- (ii) регулярно оновлювані плани відновлення та врегулювання банків;
- (iii) покращення фінансового стану ФГВФО; та
- (iv) узгодження нормативних актів НБУ щодо відповідності контрагентам в операціях грошово-кредитної політики та в операціях кредитора останньої інстанції з передовою міжнародною практикою.

В межах виконання ФГВ функції врегулювання та виконання структурного маяка щодо постійно оновлюваних планів врегулювання, виникає необхідність вибору способів виведення банків з точки зору їх релевантності та необхідності вдосконалення для використання під час післявоєнної системної кризи.

План врегулювання – це документ, який визначає спосіб, економічне обґрунтування, строки та умови виведення неплатоспроможного банку з ринку. Наразі проекти планів врегулювання готуються ФГВ лише для банків, які віднесені НБУ до категорії проблемних, та, відповідно, безпосередньо для банків в процедурі виведення з ринку, тобто під час тимчасової адміністрації, коли банк визнано неплатоспроможним. Виникає необхідність вимоги підготовки планів врегулювання для всіх банків. Така вимога також міститься в Директиві 59/2014 ЄС [3], впровадженням якої наразі займається ФГВ та НБУ.

З досвіду останніх світових криз найбільш поширеним та ефективним способом виведення неплатоспроможних банків з ринку, був спосіб «передавання активів та зобов'язань до платоспроможного банку». За його реалізації досягається не тільки збереження коштів вкладників та клієнтів банку, а й збереження позичальників у працюючому банку, який має набагато більше інструментів для реструктуризації та підтримки їх подальшого економічного розвитку у співробітництві з приймаючим банком.

Крім того, суттєвими перевагами такого способу врегулювання є:

- передані активи не знецінюються;
- короткий термін недоступності вкладів, поточних рахунків;
- вклади передаються та обслуговуються на діючих умовах (нема втрати дохідності вкладником за виключенням періоду тимчасової адміністрації).

Проблематика цього способу в тому, що зобов'язання приймаючому банку передаються за балансовою вартістю, а активи - за ринковою, яка на момент післявоєнного періоду падіння економіки може виявитися занадто низькою та недостатньою. Тобто, необхідно визначити механізми компенсації недостатності вартості активів та наявність гарантованої приймаючої сторони (за замовчуванням).

Якщо стороною, яка буде приймати активи та зобов'язання, буде гарантована сторона (наприклад - державний банк), то вона отримає фінансову підтримку Фонду та гарантії держави у вигляді ОВДП, у пропорції 50/50 від суми недостатності активів. Додатково можливо визначити мінімальну кількість вимог кредиторів, які переводяться до приймаючого банку (черги) та кількість активів, що передаються (у % до загальної балансової вартості).

Якщо ж стороною, яка буде приймати активи та зобов'язання буде негарантована сторона (будь-який банк, який виявив інтерес до участі у врегулюванні), то можливо запровадити інструмент розподілу збитків та компенсації: за рахунок фонду гарантування, гарантій держави у вигляді ОВДП та самого банку, який візьме на себе певний % збитків, що буде компенсуватися ним самим (loss share agreement, loss share coverage). Зацікавленість до участі приймаючого банку – це додаткова ліквідність з певним рівнем осідання депозитів, та, відповідно, збільшення клієнтської бази.

Крім того, потрібно, уможливити кілька переможців конкурсу, адже наразі може бути лише один приймаючий банк – переможець конкурсу. Таке

впровадження підвищить, ймовірність, що всі зобов'язання та всі активи банку будуть передані (приклад, гарантована сума та певні активи передані одному банку, негарантовані вклади передані іншому банку), а отже зобов'язання вкладників та кредиторів залишаться в системі, в тому числі кошти юридичних осіб.

Можливо, також доцільно буде визначити критерії для банків, які будуть врегульовані у спосіб «передавання активів та зобов'язань» з вищезазначеними особливостями, наприклад:

- банки, чії зобов'язання перед вкладниками/активи банку становлять 1 % всіх зобов'язань системи;
- банки, які кредитують важливі галузі економіки (оборонна галузь);
- банки з високою часткою зобов'язань державних підприємств;
- банки, які мають критичну роль в обслуговуванні регіону;
- банки, які обслуговують виплати (соціальні, виплати зарплати для державних підприємств);
- банки, які є регіональними в частині концентрації активів чи концентрації зобов'язань (обласні).

Різниця між сумою активів та розміром зобов'язань по діючому закону може компенсуватись Фондом, але Фонд не має достатньої суми власних коштів для широкого застосування такого інструменту. Тому необхідно:

- зробити більш гнучкими механізми компенсації недостатності вартості активів, а саме: запровадити угоди щодо розподілу прибутків та збитків між Фондом (неплатоспроможним банком) та приймаючим банком;
- дозволити надання гарантій для приймаючої сторони на випадок некоректної оцінки активів;
- створити фінансові інструменти для перестрашування ризиків Фонду за наданими гарантіями (наприклад: випуск Фондом деривативів, гарантованих переданими активами, за якими Фонд надав свої гарантії, та розміщення їх на ринку; компенсація витрат Фонду за рахунок репарацій від рф).

Перелік джерел посилання:

1. Меморандум щодо економічної та фінансової політики, в рамках Програми розширеного фінансування від 24.03.2023. URL: <https://www.imf.org/en/Publications/CR/Issues/2023/03/31/Ukraine-Request-for-an-Extended-Arrangement-Under-the-Extended-Fund-Facility-and-Review-of-531687>

2. Effective cooperation for resolution of financial institutions in the Americas. URL: <https://www.asbasupervision.com/en/bibl/publications-of-asba/working-groups/2164-effective-cooperation-for-resolution-of-financial-institutions-in-the-americas-3/file>

3. Директива 2014/59/ЄС щодо оздоровлення та врегулювання кредитних установ та інвестиційних фірм. URL: https://eur-lex.europa.eu/legalcontent/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.173.01.0190.01.ENG.